

В. Й. Бочелюк

д-р психол. наук, професор, зав. кафедри практичної психології,
Класичний приватний університет м. Запоріжжя

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У роботі проводиться психолого-педагогічний аналіз проблеми інноватики в сучасних закладах освіти. Вказується на те, що сьогодні педагогічна інноватика знаходиться у стадії наукової розробки й побудови.

Ключові слова: інноваційна діяльність, нововведення, заклади освіти.

В останні роки відбулися значні зміни в освітньому просторі України, що знайшли відображення у відповідних документах Міністерства освіти й науки — «Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті», «Концепції розвитку загальної середньої освіти», «Критерії оцінювання навчальних досягнень у системі загальної середньої освіти» та інше. У постанові Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2000 р. № 1717 пропонується «вжити заходів для розробки та впровадження в навчальний процес нових засобів навчання і педагогічних технологій». Про інноваційну діяльність існує й окремий документ — Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 р. № 522). У положенні зазначено, що «інноваційною освітньою діяльністю є розробка, розповсюдження та застосування освітніх інновацій». Освітніми інноваціями вважаються «вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності». Усі ці документи відображають перебіг інноваційних процесів в освіті. Саме цій **актуальній проблемі** присвячена наша стаття.

Виклад основного матеріалу статті. Людина, беручи участь в інноваційному процесі з позиції суб'єктивної оцінки тієї користі, що вона отримає в результаті докладання потрібних для опанування нововведення зусиль, стає активним його учасником, якщо впевнена: у можливості досягнення результату; в отриманні очікуваних наслідків при досягненні цього результату; у корисності (привабливості) цих наслідків. При цьому необхідно звернути увагу на те, що педагогічний колектив неоднорідний за своїм складом, й, зрозуміло, педагоги мають різні мотиви щодо участі в здійсненні інноваційних процесів, різняться за ступенем мотивації на опанування нововведень й неоднаково ставляться до різних типів інновацій. Певна частина педагогів, що виявляє зацікавленість в інноваційній діяльності, мотивує її можливостями реалізації своїх творчих здібностей. Маючи власні ідеї та пропозиції, вони прагнуть реалізувати їх на практиці. Проте така група новаторів у педагогічних колективах, як правило, нечисленна. Для основної ж маси педагогів інноваційна діяльність є складовою частиною

педагогічної і засобом оновлення й покращання результатів освітнього процесу. В процесі усвідомлення необхідності нововведень керівний склад освітньої організації повинен провести детальний аналіз існуючої ситуації. При цьому необхідно мати загальне уявлення про рівень незадоволення існуючим станом справ у педагогічному колективі. Важко визначити на основі інформації, яка надходить від педагогів, дітей, їхніх батьків та інших учасників педагогічного процесу, які саме недоліки вимагають усунення інноваційним шляхом, проаналізувати зміст виникаючих проблем, а також їх значущість. У зв'язку з тим, що процес введення нового передбачає колективну роботу майже на всіх його етапах, керівництво повинно з'ясувати рівень прагнення всіх учасників до змін, «імпульс змін», існуючий чи відсутній у колективі. Всі недоліки в процесі навчання і виховання, зумовлюючи, у свою чергу, незадовільні результати, мають своєю основою комплекс причин, виявлення яких — головне завдання керівника. Ця діяльність передбачає високий рівень інтелектуальної, особистісної та міжособистісної рефлексії, здатність до професійного самоаналізу та самооцінки, досить високий рівень розвитку системи критеріїв щодо оцінювання й аналізу реального стану. Отже, необхідний детальний і якісний проблемний аналіз професійної діяльності як педагогічного колективу, так і управлінської діяльності адміністрації. В результаті цієї роботи треба визначити такі фактори, зумовлюючі необхідність нововведення: існуючі на даному етапі недоліки, суперечності в педагогічному процесі; причини, які покладені в основу невирішених проблем, і можливі шляхи їх усунення; умови конкретної організації освіти.

Виникнення й підтримування мотивації на опанування нововведення потребує створення певного мотиваційного середовища у закладі освіти, яке б підкріплювало поведінку, зорієнтовану на інноваційну діяльність та саморозвиток. Перший етап забезпечення мотивації є найскладнішим. Це пов'язано з тим, що мають бути виявлені проблеми в діяльності педагогів й усвідомлення, у зв'язку з цим, необхідності її змін. Отже, критичне ставлення до себе — важлива умова власного розвитку. Це досить складна ситуація й для педагога, й для керівника. Педагог, зокрема, відчуває незадоволення, невпевненість, навіть іноді побоювання, керівник же, у свою чергу, повинен спеціальними засобами створити проблемну ситуацію, яка б спонукала педагога до відмови від звичних засобів роботи й опанування нових. Цього можна досягти різними заходами: за допомогою експертної оцінки результатів діяльності, показу більш прогресивного досвіду колег, дискусій-аналізу й оцінки переваги нових технологій перед традиційними. Потім аналітична діяльність повинна бути спрямована на відбір наявних даних відповідно до виділених управлінських проблем, тобто з'являється гостра необхідність створення банку даних. У свою чергу, відбір інноваційних управлінських методів та засобів повинен проводитись відповідно до умов конкретної освітньої організації, на основі діагностичних даних, отриманих у результаті використання різних методів психолого-педагогічного дослідження. На цьому етапі діагностиці підлягають такі педагогічні аспекти: професійний рівень педагогів; цінності, мотиви діяльності членів

педагогічного колективу; морально-психологічна та професійна готовність учасників педагогічного процесу до інноваційної діяльності, в тому числі оцінюється й рівень управлінської компетенції керівництва закладу освіти; розвиток пізнавальних здібностей дітей, структури їх інтересів, зони найближчого розвитку. Педагог повинен мати вибір: опануванні нововведень мають вирішувати його головні проблеми. Адже ту саму проблему можна вирішити за допомогою різних інновацій. Крім того, що нововведення необхідно пов'язати з проблемами педагога, слід показати перевагу нового, найскладніше спрямувати педагога на опанування тих нововведень, значення яких для вирішення проблем власної діяльності він не усвідомлює.

До засобів забезпечення мотивації на опанування нововведень слід віднести також вміння керівника визначити ступінь впевненості педагога в досягненні позитивних результатів та володіння засобами підвищення його самооцінки в процесі опанування нового. Адже більшість педагогів перебільшує складність інноваційної діяльності, пов'язуючи її з великим напруженням сил, нервовими перенапруженнями, ризиком отримати не лише позитивний, а й негативний результат. Важливим фактором підвищення самооцінки є навчання кадрів. Тобто має бути налагоджена система підготовки, підвищення кваліфікації й перепідготовки педагогів, повинно заохочуватись фахове спілкування й розповсюдження досвіду. Не менш важливим засобом підтримки мотивації на інноваційну діяльність є стимулювання участі в опануванні нововведення протягом всього інноваційного процесу, використовується змішаний набір матеріальних й моральних стимулів. Стимулювання припиняється, коли інституалізація нововведення досягає високого ступеня, тобто його використання стає нормою, що є цінністю як для педагога, так і для закладу освіти. Із суто психологічної точки зору важливим фактором мотиваційного середовища є педагогічний колектив. Важлива відкритість, тобто ознайомленість колективу з результатами роботи кожного педагога, — це забезпечує успішність мотивації інноваторів. Статус педагога має залежати від результатів його інноваційної діяльності. Адже сам педагогічний колектив є потужним інноваційним середовищем, здатним коригувати інноваційну поведінку педагогів.

Таким чином, у результаті накопичення необхідних знань та навичок з'являється можливість виділити цілі та завдання майбутньої інноваційної діяльності. Розробка моделі нововведення повинна здійснюватись тільки на підставі раніше отриманих даних, у зв'язку з тим, що надалі більшість проблем виникає тому, що були недостатньо враховані місцева специфіка, умови даної освітньої організації, готовність суб'єктів педагогічної діяльності, залишилися невирішеними питання, пов'язані з неякісним проблемним аналізом діяльності освітньої організації.

Сьогодні педагогічна інноватика знаходиться у стадії наукової розробки й побудови. Тому увага вчених до інновацій в освіті набуває буквально вибухового характеру: за останні роки була опублікована велика кількість праць, присвячених психолого-педагогічним аспектам інновацій. Для аналізу даної проблеми ми виділяємо такі основні напрями: по-перше, теоре-

тичні аспекти інноватики; по-друге, інноваційні технології навчання та виховання; по-третє, дослідження питання впровадження нововведень у навчально-виховний процес школи.

Розпочинаючи розкриття першого напрямку досліджень, зазначимо, що у сфері педагогічних інновацій відбувається етап емпіричного накопичення даних, робляться кроки до їх теоретичного усвідомлення. Винятково важлива роль у розкритті теоретичних аспектів нововведень належить А. І. Пригожину, який у своїх працях переконливо доводить безперечне значення інноватики для всіх сфер людської життєдіяльності, показує зростаючу актуальність розвитку даної науки. Саме А. І. Пригожин один з перших чітко визначив предмет інноватики, дослідив стимули та перешкоди інноваційних процесів, розробив типологію інновацій, провів докладний аналіз соціологічного аспекту нововведень.

Фундаментальне значення мають роботи А. В. Хуторського. Автор, розробляючи методологічні засади педагогічної інноватики, формулює предмет, об'єкт молоді науки та основні її поняття з огляду на «людиноорієнтовану сутність педагогіки». А. В. Хуторський склав перелік проблем, вирішення яких знаходиться в галузі педагогічної інноватики: проблема сумісництва інноваційних програм з традиційними; існування в одній організації прихильників різних педагогічних концепцій; відмінності у потребах учнів, їх батьків, школи; невідповідність концепцій освітніх закладів вимогам оточуючого соціуму; відсутність навчально-методичного забезпечення для роботи за новими концепціями; адаптація новацій до існуючих умов; відсутність професійної підготовки нового типу педагога-новатора.

Обґрунтовуючи науково-філософські засади інновацій в освіті, В. І. Слободчиков наголошує, що саме в розриві між освітянськими знаннями і базовими процесами сучасної освіти повинні цілеспрямовано будуватися науково-педагогічні інновації, здійснюватися інноваційна діяльність на всіх рівнях її організації. Нам імponує думка автора про те, що сьогодні необхідні дослідження, спрямовані не на відкриття нових істин в теоретичній педагогіці, а на покращення практичного стану справ.

Значний внесок у розробку сучасної педагогічної інноватики зробив М. В. Кларін. У своїх дослідженнях учений аналізує психолого-педагогічні аспекти інноваційних процесів, визначає специфіку інноваційного навчання, узагальнює досягнення пошуків інноваційних освітніх технологій, розглядає інноваційні моделі в історії світової педагогіки.

Для здійснення інноваційної освітньої діяльності необхідне глибоке знання та розуміння законів та інших аспектів теорії інноватики, бажання та вміння працювати по-новому. Закони перебігу інноваційних процесів сформулювали сучасні дослідники Т. О. Глотова, М. М. Гнатко, Л. С. Подимова, В. О. Сластьонін, Н. Р. Юсуфбекова, В. Ф. Паламарчук та інші. Звичайно, цими законами не вичерпуються загальні і специфічні для освітньої інноватики закономірності. І. Д. Бех виділив принципи інноваційної освіти, спираючись на те, що розвиток особистості, якій властиві висока духовність й інтелектуально-творчий потенціал, є головною метою педагогічної діяльності.

Другий напрям науково-педагогічних досліджень, як було відзначено вище, пов'язаний із інноваційними технологіями навчання та виховання. Цьому присвячені напрацювання О. Г. Козлової (про технологічний компонент інноваційної діяльності вчителя); Н. В. Ключіної (інноваційні елементи в сучасних технологіях навчання іноземної мови); Л. М. Кудояр (психокорекційна робота як інноваційний підхід до організації навчально-виховного процесу); О. В. Химинець, В. В. Химинець (психолого-педагогічні основи запровадження інноваційних технологій у сучасній школі); Ю. В. Бондарчук, Г. С. Юзбашева, В. Т. Христенко, Л. М. Балабанова (інноваційні технології в навчальному процесі); А. С. Нісімчука, В. Д. Базилевич, М. І. Поночовного (сучасні інноваційні технології в навчально-виховному процесі вузу як концептуальна основа підготовки спеціаліста); С. Ю. Маринчак (аналіз ефективності інноваційних підходів у системі вузівського навчання); Д. Ф. Крюкової (проблема пошуку принципів побудови інноваційних технологій); В. К. Маригодова, А. А. Слободанюк (комплекс інноваційних технологій у формуванні професійно-творчої особистості фахівця); Н. Г. Комаренко, Л. Г. Таланової, О. С. Цокур (інноваційні технології формування професіоналізму майбутніх вчителів в умовах педагогічного вузу); П. І. Сікорського (розробка інформаційних технологій в освіті); І. Н. Авдеевої, Л. М. Гури, М. І. Лапенюк (деякі аспекти організаційного та методичного забезпечення педагогічних інновацій).

Цікавими є роботи О. Єпішевої, в яких були розроблені основні параметри, загальні характерні ознаки педагогічних технологій та проаналізовані й класифіковані інноваційні педагогічні технології. Проблемам розвитку педагогічних технологій, еволюції поняття «педагогічна технологія» присвячені труди В. І. Боголюбова.

Найбільшу цінність у науковому плані становить робота Г. К. Селевко «Сучасні освітні технології». Особливо цінно, що в ній узагальнено й систематизовано розвиток освітніх процесів у сучасному суспільстві, досвід педагогічних інновацій авторських шкіл і вчителів-новаторів, результати психолого-педагогічних досліджень у галузі технологізації освіти. Автор виділив чотири класи освітніх технологій, що адекватні рівням організаційних структур діяльності людини й організації: метатехнології, макротехнології, мезотехнології та мікротехнології. Крім цієї вертикальної структури, Г. К. Селевко пропонує горизонтальну структуру педагогічної технології, що включає три основні аспекти: науковий, формально-описовий та процесуально-дійсний. Разом з цим ученому належить розробка найбільш повної, на наш погляд, класифікації педагогічних технологій, у тому числі й інноваційних.

Для чіткого орієнтування у великій кількості начебто синонімічних понять важливу роль відіграли роботи Т. С. Назарової. Автор стверджує, що поняття «технологія» трансформувалось у нові поняття: освітні технології, педагогічні технології, технології навчання. Т. С. Назарова зробила опис кожного, з'ясувала відмінності між ними, довела, що на кожному з них діє відповідна ієрархія цілей, завдань, змісту.

Особливе значення мають роботи Л. В. Куркової. Автор пропонує класифікувати педагогічні інновації за освітніми парадигмами, стверджуючи, що кожна інновація, незалежно від того, який вона має масштаб, характер, рівень новизни, галузь використання, спрямованість та інші ознаки, належать до певної педагогічної парадигми, тобто цілісного концептуального спрямування в теорії і педагогічній практиці. До переваг роботи можна віднести виділення дослідником трьох рівнів педагогічних інновацій. А саме: перший рівень — найнижчий і найпростіший — моделюючий. Він характеризується новим нетрадиційним сполученням відомих елементів навчально-виховних технологій: змісту і методів; змісту і форм навчання: форм і методів і т. ін. Цей рівень найближче стоїть до практиків. Тож інноваційним буде саме сполучення між відомими одиницями технологій навчання. Наприклад, сучасними педагогами активно впроваджуються з урахуванням суб'єктивних умов інтегровані курси, міжпредметні зв'язки, диференціація процесу навчання. Другий рівень педагогічних інновацій відрізняється від попереднього тим, що в ньому поєднується новий елемент з існуючою, тобто відомою, технологією навчання. Причому нове начебто «вкрапляється» у відоме і тим самим вдосконалює технологію навчання чи якийсь її елемент. На цьому рівні новий елемент спонукає до перебудови існуючої навчально-виховної технології. Тому цей рівень називається конструктивним. Третій рівень педагогічних інновацій — найбільш творчий, або його ще називають новаторський. Він пропонує якісно нові концепції, теоретичні і практичні розробки, які принципово відрізняються від використовуваних традиційних, бо змінюються способи досягнення освітньої мети. Це можуть бути нові навчальні та виховні технології, програми, підручники.

Підводячи підсумки стислому аналізу другого напрямку наукових досліджень, ми повинні визнати, що питання інноваційних педагогічних технологій гостро цікавлять вчених України. Існує безліч матеріалів щодо теоретичного підґрунтя педагогічних технологій, а також розробляється багато конкретних інноваційних технологій. Однак слід зазначити, що далеко не всі доробки вчених стають надбанням практики загальноосвітньої школи.

Третім найважливішим напрямом наукових досліджень, що мають безпосереднє відношення до аналізованої нами проблеми, є наукова література, присвячена різноманітним аспектам упровадження нововведень.

Розпочинаючи аналіз третього напрямку, вважаємо за необхідне наголосити, що питання процесів відношень «наука — практика» цікавили радянських педагогів. Не ставлячи за мету аналіз цієї проблематики за радянських часів, розглянемо деякі фундаментальні роботи, що вбачаємо актуальними й до сьогодні.

У контексті нашого дослідження принципове значення має робота В. Є. Гмурман «Эмпирические и теоретические уровни изучения передового опыта». Автор у своїй роботі характеризує деякі загальні принципи впровадження, як-от: варіативність упровадження, тобто вимога правильно поєднувати різні його види (обов'язкове впровадження, вибіркове, ініціативне); поєднання колективної та індивідуальної роботи, фронтального й

диференційного підходу; взаємозв'язок упровадження та самоосвіти педагогів; взаємозв'язок упровадження досліджень науки з узагальненням і поширенням педагогічного досвіду. Проблему впровадження педагогічної науки в практику В. Є. Гмурман розглядає як складну систему взаємозв'язку між наукою і практикою, яка здійснюється в різноманітних формах: НДІ — школі, педінститут — школі, ІУВ — школі, школа — дослідним установам і вузам, школа передового педагогічного досвіду — іншим школам, базова школа — науці, школа — сім'ї і таке інше. У зв'язку з цим учений вважає, що по-різному може будуватися процес впровадження.

Науковий підхід у вирішенні проблеми трансформування педагогічної науки в практику внесли В. І. Бондар, М. Ю. Красовицький. Вони аналізують суть цієї проблеми, розкривають основні етапи, підготовку та планування її технології. У працях знаходять відображення складена певна система втілення педагогічних ідей, яка охоплює всі рівні управління школою (управлінський аспект) і методичними службами (методико-організаторський аспект). Викладені теоретичні положення та конкретні практичні розробки ґрунтуються на вивченні авторами кращого досвіду роботи в освітніх установах України.

Цінною для вдосконалення практики впровадження нових технологій є, на наш погляд, розроблена В. І. Журавльовим система інформаційного забезпечення зв'язку «наука — практика — наука». Як зв'язуючий ланцюг взаємодії між наукою й практикою автор пропонує функціонування банку результатів педагогічних досліджень і передового досвіду. Такий банк, на його думку, повинен являти собою безперервне накопичення великої кількості карт з коротким описом досвіду чи результатів педагогічних досліджень, ідей, концепцій, рекомендацій, розробок. Рух інформації пропонувався здійснити таким чином. Школа після отримання інформації про тематику карток банку направляє замовлення, за ними одержує дублікати бажаних текстів і через обумовлений час інформує про їх практичне використання. Ідея створення подібного банку зустрічається також у роботах Ю. К. Чабанського. Часткове застосування ідеї банку інновацій можна спостерігати у створених інститутами підвищення кваліфікації картотеках передового педагогічного досвіду. Однак такі картотеки малоефективні, бо не відпрацьована система обміну інформацією з районними управліннями освіти та школами.

При впровадженні нових технологій слід пам'ятати, по-перше, про інноваційний потенціал середовища (освітнього закладу в тому числі), а по-друге, про зацікавленість учителів у інноваціях. Вирішенням цих проблем займалися К. Ангеловські, З. А. Абасов, К. В. Макагон, О. І. Шапран, Н. Ш. Чинкина. Найбільш цікавою щодо питань нашого дослідження є робота К. Ангеловські «Вчителі та інновації». Автор аналізує виникнення інновацій в історичному аспекті, дає визначення поняття «педагогічні інновації», наводить класифікацію нововведень в освіті. Нам імponує, що вчений розглядає теоретичні питання, враховуючи людиноорієнтований фактор педагогіки, і не забуває, що будь-яку інноваційну технологію впроваджують у навчально-виховний процес школи саме вчителі.

Аналіз упровадження нового в практику діяльності закладів освіти свідчить, що недостатня результативність часто пов'язана з відсутністю управління інноваційним процесом. Оскільки управління — це процес взаємодії керуючої і керованої підсистем, спрямованої на досягнення поставленої мети, то його суть полягає у координації дій всіх тих, хто бере у ній участь. Проблема управління впровадженням інноваційних технологій займалися Л. І. Даниленко, Т. С. Рабченко, О. А. Косинська, В. П. Гончарова, В. Г. Довгополий та інші.

Важливими є роботи Л. І. Даниленко, яка очолює лабораторію педагогічних інновацій Інституту педагогіки АПН України. Л. І. Даниленко підкреслює головну роль взаємозв'язку науки і практики у процесі впровадження, вважаючи, що управління процесом упровадження педагогічних інновацій передбачає оволодіння керівниками шкіл змістом сучасних науково-теоретичних парадигм в освіті; інноваційних процесів; управлінських теорій, концепцій і підходів як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

Підводячи підсумок аналізу третього напрямку наукових досліджень, зазначимо, що є підстави говорити про слабку розробленість сучасного наукового обґрунтування впровадження інноваційних педагогічних технологій у практику. Тим паче, що ніхто з вчених не наголошує на провідній ролі педагогічного університету. Розмірковуючи про наступність середньої та вищої школи, автори наголошують, перш за все, на удосконаленні шкільної підготовки молоді до наступного навчання або на створенні двоступеневого комплексу (ліцей — вуз, гімназія — вуз). Лише С. М. Годнік у своїй роботі «Процесс преестественности высшей и средней школы», виділяючи види наступності, запропонував не тільки перераховані вище, але ще й «вивчення наступності вузу й середньої школи як взаємозв'язаного комплексу, як двоєдиної системи в її цілісній і компонентній взаємодії. Основна мета при цьому є в подальшому вдосконаленні вищої та середньої школи». Цей вид наступності, на наш погляд, має найбільш універсальні можливості для досягнення педагогічної ефективності. Він передбачає взаємодію вищої та середньої школи з метою вдосконалення навчально-виховного процесу на обох рівнях. Такий комплексний підхід має в своєму активі небагато публікацій і лише починає розроблятися.

Підсумовуючи проведений аналіз інноваційної освітньої діяльності як психолого-педагогічної проблеми, спробуємо сформулювати основні висновки, до яких ми дійшли, вивчивши відповідну наукову літературу.

Таким чином, можливо дійти **висновку** про те, що досліджувана наукова проблема складна й багатогранна, оскільки педагогічна інноватика як молода наука знаходиться на стадії розвитку і становлення. Доцільно виділити три основні наукові напрямки досліджень, що в сукупності можуть дозволити скласти повну цілісну картину накопиченого фонду наукових знань з теми дисертації. Це проблеми, по-перше, теоретичного обґрунтування основ педагогічної інноватики, по-друге, створення та перебіг інноваційних технологій, по-третє, впровадження нововведень у навчально-виховний процес закладів освіти. Аналіз першого напрямку досліджень дозволяє зробити загальний висновок про те, що в останні роки науков-

ці активно розробляють методологічні та теоретичні засади педагогічної інноватики. Вивчення досліджень другого напрямку показує, що зараз в Україні бурхливо йде процес створення інноваційних технологій навчання, виховання та управління: уточнюється понятійний апарат, виникають нові й удосконалюються вже існуючі педагогічні технології. Аналіз питань впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес шкіл свідчить, що роль вчителя на різних етапах упровадження розкрита в багатьох аспектах. Проте недостатньо сучасних наукових досліджень, які б розкривали конкретні механізми, схеми та системи впровадження новітніх педагогічних технологій.

Подальші перспективи дослідження. Вивчення науково-педагогічних досліджень виявило, що процес упровадження розглядається переважно за напрямком «вуз — школа». Практично не розкритий зворотний зв'язок на рівні «школа — вуз». Під час аналізу наукової літератури було з'ясовано, що більшість учених розглядають проблему впровадження інноваційних технологій у середню школу на базі інститутів підвищення кваліфікації вчителів. Жодна з робіт не відбиває участі у впроваджувальній діяльності педагогічного університету. Хоча в деяких роботах є ідея створення спеціального центру інновацій, але не визначена система й організаційно-педагогічні умови його роботи.

В. Й. Бочелюк

д-р психол. наук, професор, зав. кафедрой практической психологии
Классический частный университет, г. Запорожье

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ИННОВАТИКИ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Резюме

В работе проводится психолого-педагогический анализ проблемы инноватики в современных учебных учреждениях. Указывается на то, что сегодня педагогическая инноватика находится на стадии научной разработки и расширения.

Ключевые слова: инновационная деятельность, нововведения, учебные учреждения.

V. Y. Bochelyuk

PHD, professor
Classic private university, Zaporozhie

PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF INNOVATION IN THE EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Summary

In-process conducted analysis of problem of innovation in modern educational establishments. Specified on that today pedagogical innovation is on the stage of scientific development and expansion.

Key words: innovative activity, innovations, educational establishments.